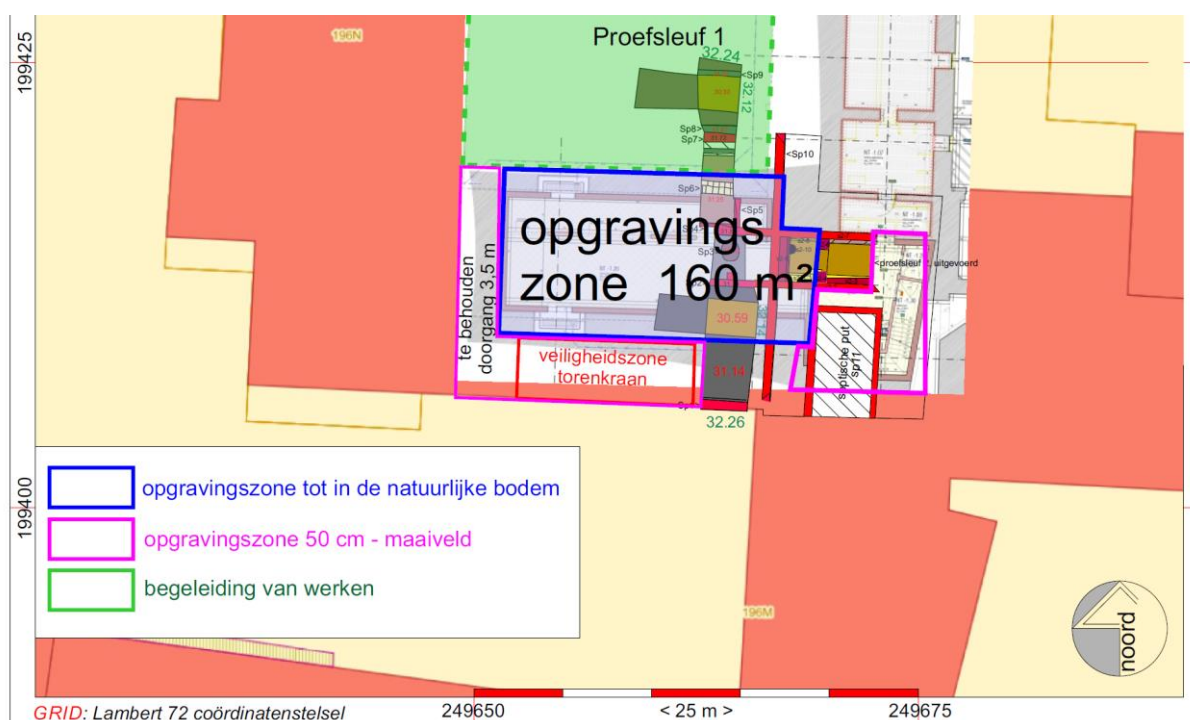

Nota archeologie

Maaseik, Capucienenstraat 17-25 (Capucienenklooster), fase 2

DEEL II: programma van maatregelen

Projectcode: 2021C203

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., JANSSEN, J., (2021), Maaseik, Capucienenstraat 17-25 (Capucienenklooster), fase 2, nota archeologie, Haast-rapport 2021-11, D/2020/12654/11

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018

e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

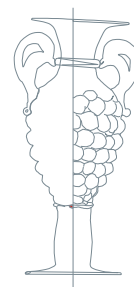
Foto's: Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2021/12654/11

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: afbakening zone voor een archeologische opgraving en archeologische begeleiding

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte
2. Aanleiding voor het archeologisch onderzoek
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek
4. Gemotiveerd advies
5. Onderzoeksmethode: de archeologische opgraving (werfbegeleiding)
6. Lijst met afbeeldingen

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode:	2021C203
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11760
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11760
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11760
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11760
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Joan Janssen (archeoloog),
Betrokken personen buiten het project:	
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018

2. Aanleiding voor het archeologisch onderzoek¹

Het geplande bouwprogramma:

In de zone waar de proefsleuven 1 en 2 werden aangelegd, ter hoogte van de voormalige zuidvleugel van het klooster, zal een volledig nieuwe zuidvleugel gebouwd worden. Die zuidvleugel zal volledig onderkelderde worden. De kelder zal een oppervlakte hebben van ca 160 m². De opbouw bestaat uit een vloer in gewapend beton te gieten op een geotextiel met als afwerkingslagen een laag isolatie met daarop een laag gepolierd beton. De vloer zal een dikte hebben van 52 cm en aangezet worden op een diepte van 3,30 m onder het maaiveld. Op de randen van de vloer zullen door verankering met betonijzers de wanden in mallen gegoten worden in beton. De wanden hebben een dikte van 25 cm, de kelder heeft een breedte van 6,60 m (buitenmaat) terwijl de keldervloer (fundering) een buitenmaat zal hebben van 7,10 m. De uit te graven kelderput zal een maximale breedte hebben van 7,20 m.

Aan de westzijde blijft een doorgang behouden van 3,50 m breedte. In die doorgang worden geen graafwerken voorzien. In een latere fase zal daar wel verharding worden aangebracht. Exacte gegevens over de manier van verharden zijn nog niet bekend, maar volgens de architecten moet rekening worden gehouden met een koffer, funderingslagen en afwerkingslaag, van 50 cm dikte. Hetzelfde geldt voor de aansluiting tussen de zuidvleugel en de bestaande verharding aan de zuidzijde. Aan de zuidzijde van de zuidvleugel staat momenteel en gedurende de volledige periode nog van de bouwwerken, een torenkraan. Om veiligheidsredenen dient een zone van tenminste 4 m

¹ Voor de plannen verwijzen we naar deel I van deze nota archeologie, het verslag van het proefsleuvenonderzoek en de daarbij horende bijlagen.

afstand tot de basis van de kraan gerespecteerd. Die zone dient gevrijwaard te blijven van graafwerken, valt ook niet binnen de aan te leggen kelderput, en zal in de toekomst enkel nog voorzien worden van bestrating. Ook daarvoor wordt dus een koffer voorzien van maximaal 50 cm.

De liftkoker in het oostelijke deel van de zuidvleugel beslaat een oppervlakte van 2,50 x 2,50 m, buitenmaat, oppervlakte 6,25 m². De ondervloer van deze liftkoker wordt aangezet op een diepte van -4.30 m onder het maaiveld (0-peil van de bouw). Behalve de liftkoker wordt deze oostelijke zone mee opgenomen in de kelder van de te bouwen zijvleugel met een keldervloer die aangezet wordt op 3.30 m onder het maaiveld.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Het archeologisch niveau bevindt zich eigenlijk al aan de oppervlakte van het terrein. Getuige daarvan zijn de sporen 1 en 10 en de sporen s2-2, s2-3, s2-4, s2-6, s2-7 en s2-9. Behalve spoor s10 werden alle sporen in het verslag van het proefsleuvenonderzoek besproken, spoor 10 is een noord-zuid gerichte basis van een bakstenen muur die aan het oppervlak zichtbaar is. Ook andere resten van muurwerk zijn in het oppervlak zichtbaar. Dit komt omdat bij de zeer recente afbraak van de zuidelijke vleugel van het klooster het gebouw afgebroken werd tot net onder de vleilaag van de vloeren van het gebouw. De natuurlijke bodem werd aangetroffen op een diepte van respectievelijk 1.29 m en 164 m.

De zone van de voormalige binnenkoer lijkt recent sterk verstoord. Tussen de muursporen bevatten de opvullagen archeologische informatie die kan bijdragen tot een kennisvermeerdering met betrekking tot de leef- en eetgewoonten in het klooster en mogelijk de fasering in de bouw van het klooster.

In de zone tussen de muren 1 en 2 (proefsleuf 1), profielkolom 2, kan slechts één vlak onderscheiden worden. De opvullaag tussen natuurlijke bodem en maaiveld is één laag opgebrachte, geroerde grond.

Ook in profielkolom 2 (proefsleuf 1) is geen echte stratigrafische gelaagdheid aangetroffen. Daar is de opgebrachte grond wel veel meer vermengd met bouwpuin dan in profielkolom 2. Hetzelfde deed zich voor in proefsleuf 2 waar tussen de muurdelen s2-2 en s2-7 de opvulling bestaat uit grijszwarte opvulgrond waarin vondsten aangetroffen werden.

Proefsleuf 1: De muren 7 en 8 zijn recent tot zeer recent. Spoor 1 (muur 1) kan gedateerd worden in de fase van de uitbreiding van het klooster rond het jaar 1900. De andere muren zijn meer dan waarschijnlijk muurresten van de zuidelijke kloostergang uit de 17de eeuw. De mergelmuur, spoor 6, kan iets ouder zijn. Mogelijk is hier een fasering in de bouw van het klooster opgemerkt. In de kelders werden verschillende funderingen aangetroffen in mergelsteen (Maastrichtersteen) met een opbouw in baksteen. Muur, spoor, 6 had geen sporen van opbouw met baksteen. Mogelijk is dit een onderdeel van een eerste bouwphase, een muur die de kloostertuin afsloot aan de zuidzijde en die

later vervangen werd door een kloostergang (pandgang).

Proefsleuf 2: de muren s2-2 en s2-7 liggen in het verlengde van muursporen in proefsleuf 1, met name de muursporen s2 en s4. Opvallend is dat beide muurdelen een onderbouw hebben in mergel die breed uitsteek ten opzichte van de bakstenen bovenbouw. Maar heel het muurwerk maakt deel uit van de zuidelijke pandgang van het klooster met een ingang waarvan de bestrating bestond uit maaskeien. In het geheel zouden twee bouwfases kunnen onderscheiden worden aangezien spoor s2-9 een soort binnenmuur is die tussen de muren s10, s2-2 en s2-7 is ingezet en niet “onderbouwd” is door een mergelmuur. Ook de twee bakstenen sokkels kunnen wijzen op een verbouwing in het interieur. Mogelijk kan dit in verband gebracht worden met de ingang zoals aangeduid op het Primitief Kadasterplan en de Atlas der Buurtwegen. De septische put, spoor s2-11, ligt buiten de contouren van het klooster zoals ingetekend op het primitief kadasterplan en de atlas der buurtwegen. Die is mogelijk laat 19de-eeuws / tweede helft 19de eeuw en is onderdeel van de 19de-eeuwse verbouwingen het klooster; de zuidelijke vleugel van het klooster werd immers pas na 1845 gebouwd².

De muur in Maastrichtersteen (mergel) kan beschouwd worden als deel uitmakend van de eerste fase van de kloosterbouw, spoor 6 proefsleuf 1. Er is (nog) geen verband met andere muurdelen in tegenstelling tot de mergelmuren in proefsleuf 2, s2-5 en s2-8. De muren, sporen, 2, 4, en in het verlengde daarvan de muursporen in proefsleuf 2, en ook de sporen 5 en 7, kunnen deel uitmaken van een tweede fase, bouw van een pandgang. Muur 1, proefsleuf 1, en het geheel van de septische put, spoor s2-11, behoort tot de laatste uitbreiding van het oorspronkelijke kloostergebouw.

De aangetroffen muren, behalve muur 5, zijn allemaal oost-west georiënteerd. Met uitzondering van de sporen (muren) sp5 en sp6, zijn de muurdelen sp1, sp2 en s2-2, sp4 en s2-7 exact gelegen in het verlengde van afbraaksporen zichtbaar in nog opstaand muurwerk van aansluitende gebouwen (kloosterpand en kloosterkerk). De aangetroffen muren maken dus duidelijk deel uit van een zuidelijke kloostergang.

Hierop kan geen éénduidig antwoord gegeven worden. Meer dan waarschijnlijk betreft het sporen van een kloostergang waarin geen “ambachtelijke” of andere activiteiten plaatsvonden. Er zijn geen specifieke aanwijzingen voor activiteiten.

De datering van de vondsten (het muurwerk) en hun samenhang, cfrt antwoorden op voorgaande vragen.

De datering van de aangetroffen ophogingslagen hangt samen met de bouw en verbouwingen van de zuidelijke kloostergang. In de ophogingslagen werd vooral bouwpuin aangetroffen met sporadisch een botfragment of een stukje aardewerk en vensterglas, ons inzien van recente oorsprong. Anders is het materiaal uit spoor 3, de afvalkuil. Daar werd aardewerk aangetroffen dat kan gedateerd

² Van de oorspronkelijk drie kloostervleugels zijn enkel de noordelijke en oostelijke bewaard gebleven, **terwijl de zuidelijke werd gebouwd in 1845 en later verhoogd**. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kapucijnenklooster en -kerk [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/86164>)

worden van de 17de (rood aardewerk met slibversiering, steengoed) tot en met de 19de eeuw (faience fine, steengoed en bisquit aardewerk). Mogelijk hangt die kuil samen met de laatste uitbreidingswerken aan de zuidelijke pandgang. Het aardewerk aangetroffen in proefsleuf 2, ook uit een vrij homogene ophogingslaag, is dateerbaar van de 17de/18de eeuw tot 19de eeuw. Mogelijk is dit in verband te brengen met verbouwingswerken die in de 19de eeuw in het klooster plaatsvonden.

Op basis van het de relatief rijke vondsten in afvalkuil spoor 3 is een enerzijds een vlakdekkende opgraving aanbevolen, anderzijds zijn er twee zones die tot verstoringsdiepte of tot minstens 50 cm onder het bestaande maaiveld uitgegraven dienen te worden om de samenhang van muurwerk te kunnen controleren. De vondsten uit de afvalkuil en mogelijk nog meerdere afvalkuilen, kunnen een inzicht geven in de leef- en eetgewoonten van de bewoners van het klooster. Zo kan mogelijk ook inzichten bekomen worden in de samenhang van de verschillende muren en de muurdelen die momenteel nog aan de oppervlakte van het terrein zichtbaar zijn.

Het afgebakende onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 205 m².

4. Gemotiveerd advies

Volgend op het bureauonderzoek (<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11760>) werd op perceel Maaseik, afd 1, sectie E, 196m één proefsleuf aangelegd met het oog op een archeologische evaluatie van dat terreindeel. In proefsleuf 1 werden 9 sporen aangetroffen: 8 muurdelen, sporen 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 en 9 en één afvalkuil, spoor 3. De muurdelen maken deel uit van enerzijds de zuidelijke pandgang/kloostergang van het voormalige Capucienenklooster, anderzijds van een uitbreiding uit de 19de of 20ste eeuw van die zuidelijke vleugel. Alle muurdelen, met uitzondering van spoor sp5 en spoor s2-9, zijn oost-west georiënteerd en de sporen 1, 2, 4 en 7 en in het verlengde daarvan de muurdelen s2-2 en s2-7 liggen in de lijn van afbraaksporen in opgaand muurwerk ten oosten en ten westen van de proefsleuf.

Uit een projectie van het alle-sporenplan op het uittreksel uit het Primitief Kadaster opgemaakt op het terrein in 1829, blijken de sporen sp2 en s2-2, een bakstenen muur, en sp6, een muur in Maastrichtersteen (mergel) samen te vallen met de buitenmuren van de op dat plan ingetekende zuidelijke kloostervleugel. De sporen 4 en 5 zouden dan deel uitmaken van een binnen indeling van die zuidelijke vleugel terwijl de andere muurdelen, sporen 1, 7 en zeker 8 en 9, dateren uit een latere periode, 19de / 20ste eeuw. De afvalkuil, spoor 3, bevindt zich binnen de contouren van de zuidelijke vleugel zoals ingetekend op het primitiefkadaster. Muur s2-7 is de zuidmuur/zuidgevel van de oostelijke vleugel van het klooster en vormt de buitenmuur van één van de kelders onder die oostelijke vleugel. Opvallend, muurspoor s2-2 lijkt slechts gedeeltelijk samen te vallen met een muur ingetekend op het primitief Kadasterplan.

In de afvalkuil, spoor sp3 – proefsleuf 1, werden bij een oppervlakkige inzameling van de vondsten aardewerkscherven ingezameld van 12 verschillende individuen, 1 glazen flesfragment en drie fragmenten pijpenstelen. Het aardewerk kan gedateerd worden in de periode van de 17de tot de 19de eeuw. Mogelijk is de afvalkuil een restant of dumping van afval bij de (voor)laatste verbouwing van de kloostergang in de 19de of 20ste eeuw. Behalve aardewerk werden ook 63 beenderfragmenten

ingezameld waaronder kaakfragmenten van varken en een slagtang, ribben van rund en 7 ruggenwervels van een vissoort.

Aangezien slechts een klein deel van de kloostergang slechts gedeeltelijk werd opgegraven en gelet op het aantal sporen en de vondst van een in archeologisch opzicht zeer rijke afvalkuil, is het aangewezen om de zone die de nieuw te bouwen kelder zal innemen volledig op te graven, met uitzondering van de zone waar de septische put gelegen is, en dat met het oog op het beantwoorden van de hoger al gestelde onderzoeksvragen. Een archeologische opgraving leidt ongetwijfeld tot een grote kennisvermeerdering met betrekking tot de verschillende bouwfases van het klooster en de levenswijze en eetgewoonten van haar bewoners.

Verder is het aangewezen om de zone rondom de septische put uit te graven tot een diepte van minstens 50 cm om de relaties tussen de verschillende muren te kunnen onderzoeken en om na te gaan hoe de zuidvleugel uit de periode na 1845 aansluit bij de oudere kloostergebouwen. De zone tussen de te bouwen kelder en de kapel, een strook van 3 m breedte en de zone ten zuiden van de nieuw te bouwen kelder tot aan de bestaande verharding worden best tot verstoringsdiepte, gerekend op maximaal 50 cm, opgegraven ook met het oog op mogelijke archeologische sporen en muurassociaties in die zone. In de zone van de binnenkoer wordt een archeologische begeleiding van werken aanbevolen vooral met het oog op begeleiding van de aan te leggen rioleringen.

5. Onderzoeksmethode: De archeologische opgraving (werfbegeleiding):

Het archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd zoals beschreven in deel 3: opgraving van de code van goede praktijk.

Melding

Voor de start van het onderzoek wordt er een melding uitgevoerd door de erkend archeoloog. Aangezien het gaat om een opgraving bij vergunningsplichtige ingrepen moet de erkende archeoloog geen aparte toelating aanvragen voor de opgraving aangezien die al vervat zit in de bekrachtigde archeologienota. De erkende archeoloog informeert het agentschap wel over de aanvang van de opgraving. Deze melding gebeurt volgens artikel 5.4.10 en 5.4.18 van het onroerend erfgoeddecreet en de bijhorende bepalingen.

Opgravingsstrategie

De opgraving wordt opgedeeld in drie verschillende manieren van aanpak. Zone 1 is de zone waar de nieuwe kelder gebouwd wordt, die zone met een oppervlakte van 160 m² dient voelendig archeologisch opgegraven te worden tot in de natuurlijke bodem.

Ten oosten ten zuiden en ten westen van de opgravingszone bevinden zich drie zones waarbij de archeologische opgraving zich beperkt tot de maximale verstoringsdiepte met dien verstande dat

in de zone rondom de septische put, de meest oostelijke zone, het doel van de opgraving voor gericht is op onderzoek van de associaties van de verschillende aan het oppervlak zichtbare muurdelen. Daartoe is het aangeraden om de muren tot een diepte van tenminste 50 cm vrij te leggen om also ook bouwnaden vast te kunnen stellen, baksteenformaten te registreren en metselspecie te onderzoeken.

In de zone van de kloostertuin, de binnenkoer is een begeleiding van werken noodzakelijk met het oog op de aanleg van riolering en aanplantingen / verhardingen in die zone.

Te beantwoorden onderzoeksvragen:

Vraagstelling met betrekking tot het vervolgonderzoek:

- Kunnen op basis van het gebruikte bouw materiaal en mortelspecies bouwfasen onderscheiden worden in de bouwkundige ontwikkeling van het klooster?
- Kunnen op basis van bouw materiaal en metselspecie de eventueel verschillende bouwfasen gedateerd worden?
- Hoe verhoudt de zuidelijke vleugel, de zone rondom de septische put, zich tot het muurwerk dat deel uitmaakte van de zuidelijke kloostergang?
- Zijn er verschillen waar te nemen in gebruikte bouwmaterialen, baksteenformaten en de gebruikte metselspecie?
- Kunnen er toch meerdere archeologische niveaus onderscheiden worden en hoeveel?
- Geven de vondsten inzichten in specifieke activiteiten die binnen het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden?
- Uit welke perioden dateren de vondsten? Welke vondstcategorieën werden aangetroffen en kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Van de aangetroffen afvalkuil, spoor 3, werd enkel oppervlakkig materiaal ingezameld. Bevestigen bijkomende vondsten de these dat deze kuil kan dateren uit de 19de eeuw en mogelijk samenhangt met de laatste uitbreidingsfase van het kloosterpand?
- Indien meerdere kuilen nog worden aangetroffen: is er een samenhang tussen de afvalkuilen en opvullingsmateriaal tussen de verschillende muurdelen? Welke conclusies kunnen hieruit getrokken worden met betrekking tot functie en eventueel datering van de constructies?
- In welke mate draagt de inhoud van de afvalkuilen bij tot een reconstructie van het consumptiepatroon gedurende de kloostertijd (17de / 18de eeuw) en later. Zijn er sociale patronen herkenbaar eventueel economische relaties met de zogeheten “buitenwereld”?

Specifieke opgravingsstrategieën:

Methoden en technieken

Aanleg vlakken

De afgraving, eerste aanleg, kan gebeuren door een graafmachine met kantelbak waarvan de bakbreedte minstens 1,8 m bedraagt. Opengelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met de kraan en/of ander zwaar materieel.

Indien meerdere vlakken moeten worden aangelegd wordt het bovenliggende vlak steeds volledig afgewerkt vooraleer verdiept wordt. Stenen structuren worden niet uitgedroogd tenzij dit noodzakelijk is voor het verder onderzoek. Het veldwerk wordt dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord wordt opgegraven. Er wordt gestreefd naar een maximale afstemming van kranen en grondverzet enerzijds en opgravingsploeg(en) anderzijds. Er moeten maatregelen genomen worden tegen overlast door regen- en/of grondwater, die niet schadelijk zijn voor het bodemarchief. De aanleg van de vlakken gebeurt zoals beschreven in de code van goede praktijk hoofdstuk 15.3.

Vlakregistratie

Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Indien een spoor zich tegen de putwand bevindt, wordt het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. De registratie van de vlakken gebeurt zoals aangegeven in hoofdstuk 15.4 van de code van goede praktijk.

Spoorbewerking en –registratie

Archeologische sporen worden na profielregistratie en staalname steeds in hun geheel uitgedroogd. Kleinere structuren (o.a. greppels en paalkuilen) worden manueel uitgedroogd. Diepe grachten en diepe kuilen kunnen machinaal uitgedroogd worden. Het machinaal verdiepen gebeurt in lagen van hoogstens 5 cm onder begeleiding van een archeoloog. Bij het aantreffen van opvallende vondstconcentraties of schijnbaar intacte recipiënten wordt manueel verder gewerkt. Vondsmateriaal wordt steeds stratigrafisch of per diepteniveau ingezameld. De spoorbewerking en registratie wordt uitgevoerd zoals beschreven in de code van goede praktijk hoofdstuk 15.5.

Putwandprofielen

Alle relevante delen van de putwandprofielen worden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel conform de bepaling en hoofdstuk 10 van de code van goede praktijk. Indien de werken dit toelaten wordt er in elke straat tenminste één volledig dwarsprofiel 1 aangelegd, zo mogelijk 2, en gedocumenteerd. Als de werken het niet toelaten dan wordt op voorhand bepaald waar profielen worden geplaatst en worden deze voor het eventueel plaatsen van de beschoeiing uitgevoerd. De profielput is voldoende groot om veilig in te kunnen werken en diep genoeg om alle lagen te registreren die in de toekomst verstoord zullen worden. Deze profielen worden aangelegd met in achtname van de veiligheid van de leden van het veldteam. Ze dienen om een inzicht te bekomen in de stratigrafie en bepalen mee welk niveau of welke niveaus moeten bestudeerd worden. De profielen worden bestudeerd door de bodemkundige. De profielputten worden zo aangelegd dat er een zo optimaal beeld van de gracht kan bekomen worden. Bij elk putwandprofiel wordt de absolute hoogte van de (archeologische) vlakken en van het maaiveld genomen en op plan gebracht. Voor alle andere aspecten wordt verwezen naar hoofdstuk

15.7 van de code van goede praktijk. Voor de eisen gesteld aan het aardkundig onderzoek zelf wordt verwezen naar hoofdstuk 21 van de code van goede praktijk.

Metaaldetectie

Elk aangelegd vlak wordt met de metaaldetector geprospecteerd. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal gaf, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden ingezameld bij spoorbewerking. Ingezelde vondsten worden op plan gezet met vondstnummer en de code Md. Ingezelde metaalvondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal. Daarnaast wordt ook het stort van de opgraving met de metaaldetector doorzocht. De uitgebreide beschrijving voor het gebruik van metaaldetectie tijdens een opgraving wordt beschreven in hoofdstuk 15.6 van de code van goede praktijk.

Contextgebonden bepalingen

De specifieke sporen, spoorcombinaties en archeologische sporen worden uitgebreid besproken in hoofdstuk 15.8 van de code van goede praktijk. Dit hoofdstuk vormt de aanvulling op de hieronder beschreven bepalingen.

Muren en vloeren

Muren worden in detail gedocumenteerd in functie van de identificatie van fundering en opgaand muurwerk, bouwnaden en dergelijke meer. Van muren worden enkel de omtrek, bouwnaden en eventuele negatieve indrukken ingetekend. Baksteenformaten worden genoteerd (lengte x breedte x dikte). Muren worden in hun geheel en in delen volledig gefotografeerd, frontaal, met overlapping in de foto's. Van de mortel van elke niet dateerbare muur worden stalen genomen voor datering. Indien de mortel houtskool bevat, worden er 5 stalen genomen; hierbij wordt er op gelet dat de houtskool afkomstig is van jong hout. De stalen worden bij voorkeur genomen door een expert. Indien de mortel geen houtskool bevat, worden er minstens 3 stalen genomen.

Vloeren worden in detail gedocumenteerd in functie van gebruikssporen en resten van er op of in gebouwde constructies (binnenmuren, doorgangen, negatieve sporen, ...). Vloeren worden minstens in hun geheel gefotografeerd. Bij een vloer met een bepaald patroon worden detailfoto's genomen met schaallat. Een vloer met decoratieve tegels dient in detail te worden ingetekend en gefotografeerd. Deze tegels (ook de niet-decoratieve wanneer ze deel uitmaken van de decoratieve vloer) moeten gerecupereerd worden en krijgen een nummer dat op het detailplan wordt aangeduid. Bij de recuperatie van de tegels worden de nodige conservatiemaatregelen in acht genomen. Alle eco- en artefacten in een vleilaag worden ingezameld. Vloeren worden handmatig verwijderd.

Waterputten, beerputten, silo's, afvalputten

Gelet op de vondst van spoor 3, een afvalkuil, is er een gerede kans op het aantreffen van afvalkuilen. Bij het aantreffen van waterputten, beerputten, silo's en/of diepe afvalputten wordt bijzondere aandacht besteed aan de monsternamen voor natuurwetenschappelijk onderzoek en dateringsonderzoek.

Aangezien bewaring in situ niet mogelijk is, wordt bij het couperen van (water)putten er zorg voor gedragen dat de volledige put met insteekkuil wordt gecoupeerd, rekening houdend met de wetgeving inzake veiligheid. Bij het couperen van beerputten, wordt de coupe op de kleinst mogelijk werkbare oppervlakte gezet opdat men de verschillende lagen goed kan onderscheiden en apart kan volgen. De heropvulling van deze diepere sporen gebeurt conform de wetgeving rond bodemverzet en de afspraken met de opdrachtgever.

Puin en/of ophogingslagen

Aanwezige puinlagen en/of ophogingslagen dienen na registratie opgegraven te worden in lagen van 20cm. Vondsten, die een betere datering en interpretatie van deze pakketten mogelijk maken, dienen handmatig ingezameld te worden. Uit heterogene puin – en/of ophogingspakketten worden enkel diagnostische en/of uitzonderlijke vondsten verzameld.

Vondsten

Vondsten worden gescheiden ingezameld per spoor en per vondstcategorie. Bij het inzamelen wordt de compleetheid van inzamelen nagestreefd. Op basis van de specifieke situatie kan geopteerd worden om zones met vondsten in vakken, vlakken of zones in te zamelen, al dan niet gebruik makende van een zeef. Voor de gedetailleerde beschrijving van de behandeling van vondstmateriaal wordt verwezen naar hoofdstuk 15.6 in de code van goede praktijk.

Natuurwetenschappelijk onderzoek

Het natuurwetenschappelijk onderzoek heeft tot doel om een zo adequate staalname voor natuurwetenschappelijk onderzoek te realiseren die een kwaliteitsvolle basis biedt om een assessment en eventuele verwerking uit te voeren. Daarnaast leveren ze kwaliteitsvolle analyses aan vanuit natuurwetenschappelijke gegevens die de archeologische interpretaties ondersteunen en versterken.

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek worden minstens de veldwerkleider en de natuurwetenschapper ingezet. Indien de staalname gebeurt vanuit aardkundig oogpunt dan wordt dit uitgevoerd door de aardkundige in samenspraak met de veldwerkleider. Indien de stalen genomen worden in functie van fysisch antropologisch onderzoek dan wordt dit uitgevoerd door de fysisch antropoloog in samenspraak met de veldwerkleider. Inzake de regels omtrent staalname wordt verwezen naar hoofdstuk 20 van de code van goede praktijk.

Op het einde van het veldwerk zal in samenspraak tussen de erkend archeoloog, de veldwerkleider, de materiaaldeskundige, de natuurwetenschapper, de fysisch antropoloog, de aardkundige en de conservator bepaald worden welke stalen in aanmerking komen voor een assessment. De binnen het archeologisch project gedefinieerde onderzoeksvragen vormen het vertrekpunt voor het assessment. Daarnaast wordt er ook een inschatting gemaakt van het potentieel voor eventueel verder onderzoek. De eisen waaraan dit assessment moeten voldoen worden weergegeven in hoofdstuk 22 van de code van goede praktijk.

Binnen dit programma van maatregelen wordt **een inschatting** gemaakt van de mogelijk te onderzoeken stalen. Het betreft echter indicaties, de beantwoording van de onderzoeksvragen primeert altijd.

Assessment

Stalen genomen in het kader van natuurwetenschappelijk onderzoek worden gewaardeerd (assessment).

Meting:

- 4 VH waardering houtskoolstalen (C14 + determinatie)
- 2 VH waardering hout (dendrochronologie + determinatie)
- 4 VH waardering macroresten (analyses op natte contexten)
- 4 VH waardering pollenstalen
- 10 VH waardering botmateriaal

Analyses en dateringen

Op basis van de resultaten van het assessment wordt een analyseprogramma opgemaakt van de stalen die relevant zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

Meting:

- 4 VH C14datering houtskool
- 5 VH macroresten
- 5 VH pollenanalyse (minimaal 400 tellingen per staal)
- 2 VH natuursteenidentificatie en herkomstbepaling
- 3 VH mortelanalyse
- 10 VH waardering botmateriaal

Conservatie

Welke vondsten worden geselecteerd voor conservatie gebeurt in samenspraak tussen de erkend archeoloog, de veldwerkleider en de conservator

Meting:

- 5 VH conservatie aardewerk
- 5 VH conservatie metaal
- 2 VH conservatie leder
- 1 VH conservatie textiel
- 5 VH conservatie glas

Archeologierapport

Na het beëindigen van het veldwerk wordt een archeologierapport opgesteld dat de erkende archeoloog indient bij het agentschap conform artikel 5.4.20 van het onroerend erfgoeddecreet en de bijhorende uitvoeringsbepalingen en de code van goede praktijk (hoofdstuk 23). Na het assessment en de verwerking stelt hij binnen de decretaal bepaalde termijn een eindverslag op zoals

beschreven in hoofdstuk 23 van de code van goede praktijk waarna deze wordt ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Personeel

De volgende personeelsbezetting wordt best in acht genomen om de werken zo vlot mogelijk te laten verlopen; onderstaande bezetting is een minimum.

- 1 erkend archeoloog (voltijds)
- 1 assistent-archeoloog (voltijds)
- eventueel 2 veldwerkers (voltijds)
- Conservator (deeltijds, op afroep)
- Materiaaldeskundige (deeltijds, verspreid over enkele bezoeken per week en/of op afroep)

De uitvoerder kan er eventueel voor kiezen om het personeelsbestand aan te vullen met arbeiders.

Criteria om het onderzoeksdoel te behalen

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer het mogelijk is om op iedere onderzoeksvraag een sluitend en gedetailleerd antwoord te geven. Van het ogenblik dat dit mogelijk is, is er voldoende inzicht in de opbouw, de evolutie, het gebruik, de relatie en het historische kader van de vindplaats die binnen het plangebied is vastgesteld.

Criteria voor afwijkende onderzoekshandelingen

In het kader van veiligheid kunnen er afwijkende onderzoekshandelingen worden uitgevoerd. Dit wordt overlegd in samenspraak met de opdrachtgever en de veiligheidscoördinator en wordt uitvoerig beargumenteerd in de nota.

Duur en kostprijsanalyse

Het afgebakende onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 205 m². De kosten voor de graafwerken zijn exclusief graafmachine, bemaling en werfinfrastructuur

De totale kostprijs wordt geraamd op 10.000 euro:

- Veldwerk: 2.500 euro
- Verwerking en rapportering : 4.000 euro
- Natuurwetenschappelijke onderzoeken: 3000 euro
- Conservatie: 500 euro

Noodzakelijke competenties

De volgende actoren dienen te beschikken over de vermelde specifieke competenties tijdens de inzet van het onderzoek:

- Erkend archeoloog: ervaring met opgravingen in historische stadskernen
- Assistent-archeologen: ervaring met opgravingen in historische kernen

- Natuurwetenschappers: kennis van pollenanalyse, macrobotanische resten, C14-datering, determinatie van bot, kennis van houtsoortbepaling en dendrochronologie
- Conservator: geen specifieke vereisten
- Materiaaldeskundigen: ervaring met alle perioden aardewerk, metalen voorwerpen, glas

Bewaring en deponering van het archeologisch ensemble.

Voor de langdurige bewaring van de vondsten kan voor het merendeel van de vondsten worden voorzien in eenvoudige gecontroleerde omstandigheden. Er wordt een ruimte voorzien met beperkte en geleidelijke schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid. Het merendeel van de aangetroffen vondsten vraagt niet om een gekoelde ruimte of specifieke omstandigheden. Voor de overige resten wordt verwezen naar deel 4, conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles in de code van goede praktijk. De persoons- en adresgegevens worden weergegeven in de privacy-fiche van het bureauonderzoek. Het archeologisch ensemble zal tijdens de verwerkingsfase bewaard worden in het depot van de uitvoerende archeoloog / archeologiebedrijf.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk zou zijn dan wordt contact opgenomen met de opdrachtgever om het voorstel tot wijziging te bespreken. De afwijking wordt enkel uitgevoerd na goedkeuring van alle partijen. De afwijking of afwijkingen worden schriftelijk vastgelegd.

Randvoorwaarden

Aan de zuidzijde van de opgravingszone staat een torenkraan opgesteld. Die kraan zal gedurende de volledige periode van bouwwerken blijven staan. Om veiligheidsredenen dient een zone van tenminste 4 meter breed gerespecteerd om de stabiliteit van deze kraan niet in gevaar te brengen. Op het plan “afbakening opgravingszone “zuidvleugel” situering onderzoeksgebied blauw omkaderd” is de te respecteren zone rood omlijnd met de annotatie “veiligheidszone torenkraan”.

Het oostelijke deel van de te bouwen kelder, de zone met de liftkoker / septische put is omgeven door opstaand muurwerk. In die zone blijvend e graafwerken beperkt tot het vrijleggen van de aan de oppervlakte zichtbare muren tot een diepte van 50 cm onder het maaiveld.

Tijdens de duur van de opgraving dienen alle veiligheidsverplichtingen geldend op een bouwterrein in acht te worden genomen.

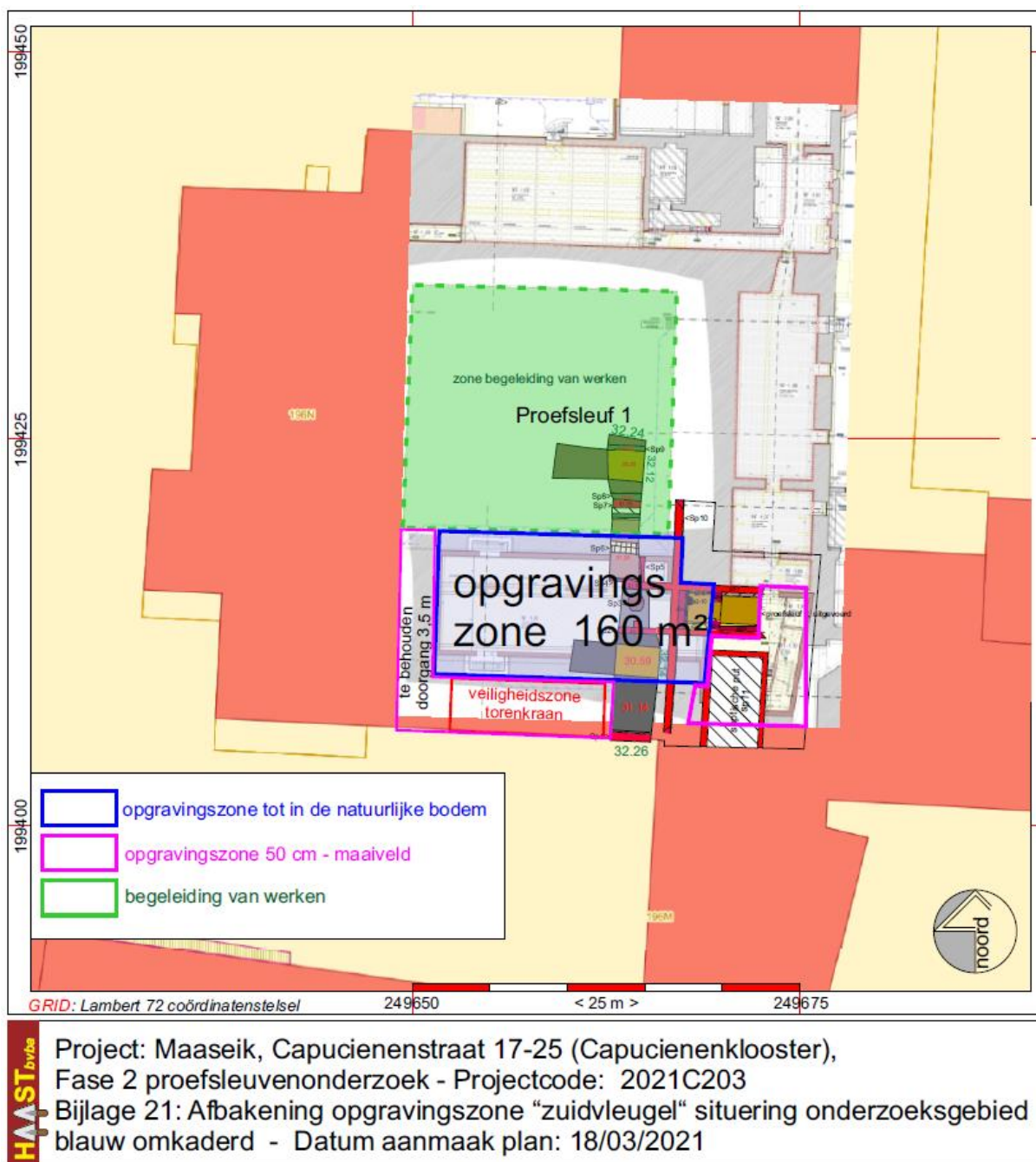

Fig. 1: de afgebakende zones voor verder archeologisch onderzoek.

6. Lijst met afbeeldingen

COVERFOTO: de afgebakende zone voor verder archeologisch onderzoek

Fig. 1: de afgebakende zone voor verder archeologisch onderzoek